

Brezilya Veri Koruma Yasasının 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu İle Mukayeseli Olarak İncelenmesi

Mehmet Semih, Öztekin

Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *İstanbul, Türkiye*,

mehmetsemihoztekin@gmail.com

ORCHID: <https://orchid.org//0000-0001-5642-2462>

ÖZ

2018 yılında kabul edilen yeni Brezilya veri koruma mevzuatıyla birlikte, Brezilya’da ilk defa bütüncül bir veri koruma yasası kabul edilmiştir ve 2020 yılında kanunun uygulanmasına başlanmıştır. Brezilya veri koruma mevzuatı Avrupa Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) örnek alınarak hazırlanmıştır. 13.709/2018 sayılı *Lei Geral de Proteção de Dados Pessoais* (LGPD) ile 6698 sayılı *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu* hükümleri arasında yapılacak mukayeseli değerlendirme bu çalışmanın temel amacıdır. Bu kıyaslama yapılırken sık sık Avrupa Veri Koruma Tüzüğü ve Avrupa uygulamasına da başvurulup Brezilya Hukuku kapsamında ilgili hükümlerin nasıl bir şekilde Brezilya uygulamasına intibak ettiğinin üzerinde durulmuştur. Bu bakımdan, kanunun yer bakımından uygulanması, açık rızaya dayanmadan veri işlenmesinde öngörülen özel şartlar, özel nitelikli verilerin işlenmesi gibi hususlar bakımından öngörülen hükümler, Avrupa Veri Koruma Tüzüğü’nün Brezilya şartlarına uyarlanmasında oluşan farklar ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda benzeri hükmün nasıl düzenlendiği ortaya konulup, mevzuatlar arası temel farklar değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kişisel Verilerin Korunması, Brezilya Hukuku, KVKK, LGPD

Comparative Review of Brazilian Data Protection Law with Personal Data Protection Law No. 6698

ABSTRACT

Along with the new Brazilian data protection law adopted in 2018, a comprehensive data protection law was adopted for the first time in Brazil, and the implementation of this Law started in 2020. Brazilian Data Protection Law was prepared by taking General Data Protection Regulation (GDPR) as an example. The main purpose of this article is to present a comparative evaluation between the data protection law called as *Lei Geral de Proteção de Dados Pessoais* (LGPD) numbered 13.709/2018 and The Personal Data Protection Law numbered 6698. While making this comparison, General Data Protection Regulation and the European application were used frequently, and it was emphasized how the relevant provisions are adapted to Brazilian practice within the scope of Brazilian Law. Within this scope, it was examined that application of this law in terms of territorial and personal scopes, special conditions for personal data processing without consent, requirements for the processing of special categories of personal data, the main differences occurred while adapting GDPR to Brazilian law, how similar provisions are set forth in Turkish Personal Data Protection Law, and fundamental differences between Laws were evaluated.

Keywords: Protection of Personal Data, Brazilian Law, KVKK, LGPD

Atf Gösterme

Öztekin, M. S., (2021). Brezilya Veri Koruma Yasasının 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu İle Mukayeseli Olarak İncelenmesi, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*. 3(2), 34-49.

GİRİŞ

Güney Amerika'nın en yoğun nüfusuna sahip olan Brezilya, 2018 yılında kendi veri koruma mevzuatını (İngilizce'de; “Brazilian General Data Protection Law”, Portekizce'de; “Lei Geral de Proteção de Dados Pessoais”, “LGPD”) kabul etmiştir. Ulusal Kongre'de kabul edilen bu yasa devlet başkanının bazı hükümlerini veto etmesiyle birlikte yasalaşmıştır. Devlet Başkanı Temer'in 2018 sonu itibarıyla görev süresinin dolması sonrasında, 2019 yılında özellikle yasanın veto edilen bazı maddelerinde değişiklikler yapılmış ve nihayetinde iki yıllık geçiş sürecinin sona ermesiyle ile 2020 yılı itibarıyla yasa uygulanmaya başlamıştır.

Brezilya kendi veri koruma mevzuatının yapımı sürecinde büyük oranda Avrupa uygulamasını dikkate almış ve Avrupa Veri Koruma Tüzüğü'nü (“GDPR”) örnek olarak kendi mevzuatını oluşturmuştur. Yasanın oluşum sürecinde yalnızca GDPR uygulaması dikkate alınmamış, ayrıca Brezilya kendi hukuk tecrübesini de bu yeni yasaya eklemiştir. Ülkemizde de kişisel verilere ilişkin olarak Avrupa uygulaması yakından takip edilmektedir. Nitekim 2021 yılında yayımlanan İnsan Hakları Eylem Planı'nda yerel mevzuatın Avrupa Birliği düzenlemeleri ve standartlarıyla uyumlu hale getirilmesi hedefi ortaya konmuştur (İnsan Hakları Eylem Planı 2021: 92).

Brezilya, her ne kadar çeşitli yasalar kapsamında kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümler getirmiş olsa da bütünlüklü bir veri koruma mevzuatına ayrıca ihtiyaç duymuştur. Ülkemizde de KVKK kabul edilmeden önce, kişisel veriler diğer mevzuatlar bakımından belli dereceye kadar korunuyor olsa dahi, bütünlüklü bir mevzuat yapma gereksinimi duyulmuştur. Çünkü insan hakları sözleşmelerinin en temel başlıklarından birisi olan özel hayatın büyük bir ciddiyetle korunması, veri koruma mevzuatı ve mevzuatla birlikte kurulacak olan veri koruma otoritesi sayesinde yeterli bir biçimde sağlanabilmektedir.

Bu makalenin amacı, Brezilya Hukuku'nda kişisel verilerin nasıl korunduğunu açıklamak ve bu noktayı izah ederken Brezilya Hukuku'nun geçmişinde ve günümüz Brezilya Hukuku'nda kişisel verilere ilişkin korumanın ne şekilde gerçekleştiğini izah etmek, nihayetinde de kabul edilen yeni yasadaki düzenlemeleri 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (“KVKK”) ile karşılaştırmalı olarak incelemektir. Yukarıda sayılan amaçların çalışmamız boyunca gerçekleştirilmesinde, özellikle Avrupa Veri Koruma Tüzüğü kapsamında benzeri hükümlerin ne şekilde düzenlendiği de incelenecektir. Bu şekilde hem 6698 sayılı Kanun ile LGPD arasında temel farkların anlaşılması hem de ilgili hususun Brezilya Hukuku'na nasıl intibak ettiği izah edilmeye çalışılacaktır.

YASA ÖNCESİ BREZİLYA HUKUKUNDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

Brezilya 2018 yılına kadar bir kişisel verileri koruma mevzuatına sahip değildi. Ancak bu durum kişisel verilerin LGPD öncesi Brezilya Hukuku kapsamında korunmadığı şeklinde anlaşılmalıdır. Kişisel verilerin nasıl korunduğuna ilişkin bir değerlendirme yapılması konusunda ikili bir dönem ayırımına gitmek konunun izahı ve anlaşılması açısından daha isabetli olacaktır. Bu noktada ilk olarak Brezilya'da kişisel verilerin hukuken korunmasının LGPD öncesi dönemde nasıl olduğu açıklanacak, daha sonrasında ise LGPD'nin kabul süreci ve ihtiva ettiği hükümler incelenecektir.

LGPD kabul edilmeden önceki döneme ilişkin kişisel verilerin korunması bakımından ulusal yasalar ve uluslararası sözleşmelerin çeşitli hükümler içerdiği söylenmelidir. Bunların en başında Türkiye'nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşme gelmektedir. İlgili sözleşmenin 17. maddesinde yer alan "Mahremiyet Hakkı" başlıklı madde kişisel verilerin korunmasının da en temel dayanağına vurgu yapmaktadır. 17. maddenin 1. fıkrası "Hiç kimsenin özel hayatına, ailesine, evine ya da haberleşmesine keyfi veya yasadışı olarak müdahale edilemez; şeref ve itibarına yasal olmayan tecavüzlerde bulunulamaz" şeklinde düzenlenerek kişinin mahremiyet hakkını güvence altına alırken, 2. fıkra kapsamında ise bu tür saldırılara karşı kişilerin hukukça korunması şartını getirmiştir (Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme 1966).

Brezilya bu sözleşmeye taraf olmasının yanı sıra Amerika İnsan Hakları Sözleşmesi'ne de taraftır. Bu sözleşmenin 11. maddesinin 2. fıkrası, kimsenin özel hayatının, aile hayatının, konutunun, haberleşmesinin, keyfi muamelelere konu olmayacağı gibi suiistimal edilmeyeceğini ve kimsenin onuruna ve itibarına hukuka aykırı saldırılarda bulunulmayacağını hüküm altına almıştır. Ayrıca aynı maddenin 3. fıkrasında kişilerin bu haklarının hukuken korunmasına ilişkin bir haklarının olduğu ifade edilmiştir (Inter-American Convention On Human Rights 1969).

Brezilya bakımından kişisel verilerin ve dayandığı insan haklarının nasıl korunduğunu izah etmeden önce, Brezilya'nın federal bir devlet yapısına sahip olduğunu hatırlatmak gerekmektedir. Buna göre, Brezilya üye devletler, federal bölgeler ve ülke başkentinden oluşmaktadır (Costa 2012: 3). Brezilya Federal Anayasası'nın 22. maddesine göre, medeni hukuk, ticaret hukuku, ceza hukuku gibi hukuk alanları birliğin düzenleme yapma yetkisindeyken, üretim ve tüketim, eğitim, kültür, sosyal güvenlik gibi alanlar 24. madde dolayısıyla üye devletlerin ve federal bölgelerin de ortak düzenleme yapma yetkisinin olduğu alanlardır (Constitution of the Federative Republic of Brazil 1988). Özellikle konumuz bakımından bu hususun önemi, LGPD'nin kabulü öncesi dönemde kişisel verilerin korunmasının çeşitli yasalarda dağınık bir şekilde bulunan hükümlerle sağlanması ve en temelde bu korumayı sağlayan mevzuatların medeni kanuna ve tüketici mevzuatına dayanmasıdır.

Anayasa bakımından nasıl bir korumanın öngörüldüğü hususunda 5. maddenin X bendine bakılması gerekecektir. Diğer uluslararası sözleşmelerde öngörüldüğü gibi bu madde genel olarak mahremiyet hakkı, özel hayat, kişinin onur ve itibarı bakımından koruma getirmekte ve bu hakların ihlali halinde zararın maddi ve manevi olarak tazmin edileceğini hükme bağlamaktadır (Constitution of the Federative Republic of Brazil 1988). Bu hususun yanında, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda olduğu gibi Brezilya Anayasa'sı bakımından da hangi verilerin işlendiğine ilişkin "habeas data" şeklinde ifade edilebilecek bir başvuru hakkı maddesi öngörülmüştür. Ancak bu kapsamda başvuru hakkı XXI bendinde düzenlendiği üzere, kamu kurumları ve kamusal karakterdeki kuruluşlarla sınırlıdır. Bununla birlikte XI sayılı bentte haberleşmenin gizliliği hükme bağlanmış, veri ve telefon iletişiminin gizliliği de ayrıca madde kapsamında zikredilmiştir (Constitution of the Federative Republic of Brazil 1988).

Anayasal haklar ve uluslararası sözleşmeler bakımından haklar bu şekilde öngörülmüş olmakla birlikte, LGPD öncesi dönemde yerel mevzuatta dağınık şekilde birçok genel nitelikte düzenleme vardır. Ancak hakkı korumak için öngörülen normlar, bir veri koruma mevzuatının sağladığı kapsamlılığı sağlamaktan uzak olduğu gibi genel olarak özel hayatın gizliliğine ilişkin düzenlemelerdir. Nitekim Brezilya'daki bu durum hukuki yamalı bohçaya benzetilmiştir (Mendes 2019: 2). Bu durum yalnızca Brezilya'ya özgü olmayıp Latin Amerika'daki çeşitli ülkelerde görülen bir durum olması dolayısıyla eleştirilere konu olmuş ve örneğin Amerikalılar Arası İnsan Hakları Mahkemesi'nin (Inter-American Court of Human Rights) veri koruma hususunda asgari standartları icra etmesi gerektiğine ilişkin yorumlar getirilmiştir (Bkz: Wolfston 2017: 208).

LGPD öncesi dönem bakımından, Brezilya Medeni Kanunu'nda mahremiyete ve kişilik haklarına ilişkin öngörülen haklar da ayrıca kişiler verilerine ilişkin koruma sağlamaktadır (Tavares Paes 2017:

227). Bu kapsamda, 20. maddede bir kimsenin yazışmalarının ifşası, konuşmalarının yayılması, görselinin kullanılması ya da teşhirinin kişinin talebinde yasaklanabileceği tazminat saklı tutularak, hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 12. madde ile herkesin kişilik haklarına gelen saldırının kesilmesi adına talepte bulunma ve zararını talep etme hakkının olduğu hüküm altına alınmıştır (Civil Code of the Federative Republic of Brazil 2002).

Medeni Kanun dışında, tüketicinin korunmasına ilişkin mevzuat gereği, tüketicinin kurduğu hukuki ilişkilerin tüketici lehine yorumlanması, bu manada kişisel veriler bakımından da koruma sağlamaktadır. Bu manada LGPD öncesi döneme ilişkin olarak kişiler, kişisel verilerine ilişkin korumanın sağlanmasını bu mevzuat kapsamında da isteyebilmektedir (Tavares Paes 2017: 229). Ayrıca Tüketicinin Korunması Kanunu'nda çeşitli şirketlerce verilerin nasıl işleneceğine dair hükümler bulunmaktadır ve bunun yanı sıra müşteriye bu verilere erişme hakkı düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin yanı sıra, tüketicinin ilgili şirkete başvurup eksik ve yanlış bilgisini düzelttirme hakkı öngörülmüştür (Costa 2012: 6,7).

2014 yılında kabul edilen İnternet Yasası ise kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak hükümlerin öngörüldüğü diğer bir düzenlemedir. Bu yasa ile veri işlenmesine, depolanmasına ilişkin hususlar daha net bir biçimde hükme bağlanmıştır (Tavares Paes 2017: 229). Örnek vermek gerekirse; İnternet Yasası'nın 7. maddesinde kullanıcı olarak ifade edilen kişilerin, mahremiyet hakları olduğu, iletişimlerinin gizliliği gibi temel haklarının korunmasına dair hükümlerin olmasının yanı sıra, kullanıcıların kişisel verilerinin üçüncü kişilere açıklanmaması, verilerin açık ve eksiksiz bir şekilde toplanması, veri işlenmesine ilişkin açık rıza alımı gibi doğrudan veri korumaya ilişkin yükümlülükler getirilmiştir (Marco Civil Law of the Internet in Brazil 2014).

Sonuç olarak LGPD öncesi dönemde Brezilya'da veri korumaya ilişkin korumanın ya temel haklar ve medeni hukuk bakımından kişilik hakları bakımından korunduğu ya da sektör özelinde yapılan göreceli olarak verilerin korunmasına ilişkin detaylandırılmış hükümlerle yapıldığı görülmektedir.

LGPD KABUL EDİLDİKTEN SONRA BREZİLYA'DA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

LGPD'nin Kabul Edilişi

2015 yılında Ulusal Kongre'ye sunulan, 3 yıl aradan sonra 2018 yılında Ulusal Kongre'nin kabul ettiği yasa metni, Başkan Michel Temer'e sunulmuş, 14 Ağustos 2018 tarihinde ise Başkan Temer tarafından, yasanın bazı maddeleri veto edilmesine rağmen kabul edilmiştir (Pallero ve Tackett 2021). Yasanın yürürlük tarihi kabulünden itibaren 18 ay olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla LGPD'nin Şubat 2020 tarihinde yürürlüğe girmesi gerekmektedir (Cantarino 2018: para. 12). Ancak sonradan yapılan değişiklikle yasanın yürürlük tarihi 2020 yılının ağustos ayına ertelenmiştir (Daniel ve Shores 2019: para. 3). Nihayetinde Ağustos 2020'de yasa yürürlüğe girmiş ancak, Covid-19 salgını dolayısıyla idari yaptırımlara ilişkin hükümlerin uygulaması 1 yıl daha ertelenerek 2021 Ağustos ayına bırakılmıştır (Black, Ramos ve Biscardi 2020)

Henüz yasanın kabulü aşamasında, Başkan Temer, Brezilya Veri Koruma Otoritesi ANDP'yi (Autoridade Nacional de Proteção de Dados) düzenleyen maddeleri veto etmiştir. Veto edilen maddeler içerisinde ön önemli kısmı oluşturan ANDP'ye ilişkin maddelerin veto kararının sebebi ise Brezilya Federal Anayasası'na göre kamu tüzel kişiliklerinin kurulması devlet başkanına tanınmış bir yetki olmasıdır (Cantarino 2018: para 9). Sayılan bu hususlar dolayısıyla ANDP 2018 yılı aralık ayında Başkan Temer'in kararıyla kurulmuştur. ANDP'nin bu şekilde Başkanlık Ofisi ile doğrudan irtibatlı bir şekilde kurulması, kurumun bağımsızlığını etkileyeceği dolayısıyla eleştirilere neden olmuştur. Başkanlık Ofisi ile olan doğrudan bağı sonucu bağımsız bir bütçesinin olmayışı da yine eleştirilen hususlardan birisidir (Bkz: McGruer 2020: 157).

GDPR ve LGPD

Brezilya veri koruma mevzuatının en temel esin kaynağının GDPR olduğu birçok yazar tarafından dile getirilmiştir. Bu noktada Brezilya dışında, Norveç, İsviçre, İzlanda, Japonya gibi ülkeler GDPR'ı örnek alarak kendi veri koruma mevzuatını hazırladığını hatırlamak gerekir (Breithbart 2019: 13). Hindistan'da 2019 yılında parlamentoya sunulan veri koruma mevzuatı taslağı da yine GDPR örnek alınarak hazırlanmıştır, (Anderson 2020: 279). Birçok ülkenin kendi mevzuatlarını bu şekilde hazırlamasının çok haklı nedenleri vardır. En başta, ticaretin sürdürülmesi bakımından veri transferine ilişkin olarak Avrupa dışındaki bir ülkeye veri transferi yapılmasının olanaklarından birisi, Avrupa dışındaki ilgili bölgede yeterli düzeyde korumanın sağlandığının kabul edilmesidir. Bu korumanın sağlanabilmesinin temel şartlarından birisi de hiç şüphesiz ilkeleri ve kapsamıyla iç hukukta düzenlenmiş olan bir veri koruma mevzuatıdır. Yeterli korumanın sağlanmasına ilişkin bir kararın diğer ülkeden alınması hiç şüphesiz yeterli korumayı sağlayan ülkenin ekonomik faaliyetleri bakımından çok önemli olacaktır (McGruer 2020: 147,148).

GDPR'ın örnek alınma sebeplerinden bir diğeri ise Avrupa'da kişisel verilerin korunmasına ilişkin yapılan hukuki çalışmaların diğer ülkelere nazaran çok daha eskiye dayanması ve bunun sonucunda koruyuculuk ve kapsamlılık bakımından güçlü bir mevzuat olmasıdır. Bunun dışında Avrupa'da Kişisel Verilerin Korunması Hukuku'nun daha eskiye dayanmasının diğeri bir sonucu da mevzuatın uygulamasına ilişkin öngörülebilirliğin geçmiş uygulamalara bakılarak sağlanabilmesidir. Sonuç olarak Avrupa uygulamasını örnek alınması hem ticari olarak hem de hukuki olarak devletlere çeşitli avantajlar sağladığı gibi aynı zamanda devletleri Amerika'yı yeniden keşfetme zahmetinden de kurtarmaktadır. Bu doğrultuda, Brezilya'nın GDPR'ı örnek alması çok anlaşılır bir durumdur. Kaldı ki, Brezilya'nın, yaklaşık iki milyon kişinin verisinin yetkisiz kişilerce ele geçirildiği Netshoes vakası gibi büyük veri ihlallerini tecrübe eden bir ülke olduğu da hesaba katılırsa, bu husus daha da anlaşılır olacaktır (Bkz: Souza 2021: 21)

BREZİLYA VERİ KORUMA MEVZUATI LGPD VE HÜKÜMLERİ

Bu bölümde 2018 yılında kabul edilen ve 2020 yılında artık uygulanmaya başlanan Brezilya veri koruma mevzuatı LGPD'nin maddeleri incelenecek ve bu kapsamda 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile karşılaştırılarak değerlendirilecektir. Böylelikle LGPD kapsamında GDPR'dan farklı olarak düzenlenen hususlar dikkate alınacağı gibi, 6698 sayılı Kanun ve LGPD'nin de ne gibi farkları olduğu ortaya konacaktır.

LGPD toplamda 65 madde olarak Ulusal Kongre'de kabul edilmiştir. Ancak Başkan'ın veto etmesiyle birlikte madde sayısı daha da azalmıştır (2019'daki değişiklikte birlikte bu maddelerin bir kısmı veto edilen hallerine benzer bir içerikle bu sefer kabul edilecektir). 2018'de yayımlandıktan sonra ise ilk değişiklik 2019 yılında yapılmış olup özellikle Başkan Temer'in görev süresi sona ermeden kararnameyle tüzel kişiliğini kurduğu Brezilya Veri Koruma Otoritesi ANPD bu değişiklik kapsamında düzenlenmiştir (13.853/19 sayılı yasa).

LGPD üzerine yapılan bir çalışmada, LGPD'nin beş temel eksen üzerinden açıklanabileceği ifade edilmiştir (Doneda ve Mendes, 2019: 294). Bunlar; maddi bakımdan uygulama alanı (yasanın genelliği ve bütünlüğü), kişisel verilerin işleme şartları, kişisel verilere ilişkin öngörülen prensipler ve ilgili kişinin hakları, veri sorumlusu ve veri işleyen yükümlülükleri ile veri sorumlusu ve veri işleyen sorumluluğudur (Doneda ve Mendes 2019: 294-299).

Çalışmamızın bu aşamasında LGPD'de düzenlenen çeşitli önemli hükümlerin nasıl düzenlendiğini, bu hükümler ile KVKK'da düzenlenen benzeri hüküm arasında ne gibi farklar olduğunu ve sıklıkla GDPR kapsamında aynı hususun ne gibi farklarla düzenlendiğini inceleyeceğiz. Mevzuatın bütünüün

incelenmesi bir makalenin kapsamını aşacağı gibi aynı zamanda fazlasıyla tekrara sebep olacağı için özellikle Brezilya Hukuku'nda düzenlenişi itibarıyla farklılık gösteren hükümlerini vurgulamaya çalışacağız.

LGPD'de Veri İşleme Faaliyetinin Kapsamı

Kişisel verilerin işlenmesi, öngörülen tanım itibarıyla LGPD'de çok geniş kapsamlı olarak düzenlenmiştir. Nitekim GDPR ve KVKK'ya göre, bir verinin kısmen veya tamamen otomatik araçlarla işlenmesi gibi bir halin olması ya da otomatik olmamasına rağmen bir veri kayıt sisteminin parçası olarak işlenmesi durumunda bir veri işleme faaliyetinden söz edilebilir (KVKK 2016: md. 3/1 (e)). Ayrıca GDPR kapsamında bir veri kayıt sisteminin parçası olmasa dahi, veri kayıt sisteminin parçası olması isteniyorsa bu halde de ilgili faaliyet veri işleme olarak addedilmektedir (GDPR 2016: md. 2/1). Ancak LGPD kapsamında veri işleme faaliyeti her türlü işleme faaliyeti olarak kabul edilmiş ve otomatik yollarla işlenmesine yahut bir veri kayıt sisteminin parçası olması bu noktada bir ölçüt olarak alınmamıştır (LGPD 2018: md. 3/1). Maddenin bu şekilde düzenlenmesi veri işleme faaliyetinin kapsamını çok genişletmesi dolayısıyla, LGPD'nin maddi anlamda çok geniş bir uygulama alanına sahip olduğu söylenebilir.

LGPD 3. madde kapsamında yer alan kanunun kapsamına ilişkin maddede aynı zamanda veri işleme faaliyetinin yer bakımından kapsamı da ifade edilmiştir. Buna göre LGPD'nin uygulanabilmesi için, veri işleme faaliyetinin; Brezilya sınırlarında gerçekleşmesi, veri işleme amacının hizmet veya ürün sunma ya da tedariği olması ya da verinin Brezilya sınırlarında toplanmış olması gerekmektedir (LGPD 2018: md. 3/1). Bu doğrultuda öngörülen hüküm GDPR'ın ilgili maddesiyle büyük benzerlik göstermektedir. Ancak GDPR'da yer alan ilgili kişilerin davranışlarının gözlemlenmesi amacıyla veri işleme faaliyetinin gerçekleşmesi hali, LGPD'nin yer bakımından uygulanması konusunda öngörülmemiştir (GDPR 2016: md. 3/2).

KVKK'da ise yer bakımından kanunun nasıl uygulanacağına dair bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle KVKK mülkiyet ilkesi doğrultusunda uygulama alanı bulacaktır (Çekin 2020: 33). Ayrıca KVKK 18. maddesinde öngörülen idari para cezalarının uygulanmasına ilişkin olarak Kabahatler Kanunu'nun 6. maddesinde yer bakımından yetki maddesinin uygulanması gerekir (KVKK 2016: md. 18; Kabahatler Kanunu 2005: md. 6). Kabahatler Kanunu'nun 6. maddesine göre kabahatlerin yer bakımından uygulanmasında Türk Ceza Kanunu'nun 8. maddesi esas alınır. Bundan dolayı Türk Ceza Kanunu'nun ("TCK") 8. maddesi, 6698 sayılı Kanun'da düzenlenen kabahatlerin yer bakımından uygulamasının kapsamını belirleyecektir. Buna göre Türk Hukuku'nda kişisel verilere ilişkin kabahatlerin yer bakımından uygulanması şu şekilde olacaktır: "Türkiye'de işlenen suçlar hakkında Türk kanunları uygulanır. Fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi halinde suç, Türkiye'de işlenmiş sayılır" (TCK 2004: md. 8).

Diğer bir husus ise, LGPD'nin kişi bakımından kapsamıdır. Öncelikle KVKK gibi LGPD kapsamında da sadece gerçek kişilerin ilgili kişi olabileceği tüzel kişilerin olamayacağı söylenmelidir (LGPD 2018: md. 5/1-V). Bu noktada, ilgili kişi olarak korunacak kişilerin, sadece vatandaşlardan mı oluşacağı, yoksa vatandaş olmayan kişileri de kapsayıp kapsamayacağı sorusuna ilişkin olarak, LGPD'de doğrudan bir hüküm bulunmamaktadır. Aynı şekilde, KVKK kapsamında da bu duruma ilişkin doğrudan bir hüküm yoktur. Ancak Brezilya'nın Anayasası'nda özel hayatın gizliliğine ilişkin getirilmiş hak sadece vatandaşlarla sınırlı olmayıp herkes bakımından öngörüldüğü için, yorum yoluyla LGPD'nin de en temelde mahremiyet hakkını koruduğu ilgili kişilerin kapsamı Anayasa'da olduğu gibi herkes olmalıdır (Kateifides ve Bates 2019: 9, Constitution of the Federative Republic of Brazil 1988: md. 5/10). Aynı durumun Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda öngörülen özel hayatın gizliliğine ilişkin maddenin de aynı doğrultuda olması dolayısıyla Türk Hukuku bakımından da geçerli olduğuna hiç şüphe yoktur (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 1982: md. 20)

Kanun Kapsamında Getirilen İstisnalar

LGPD bakımından hangi veri işleme faaliyetlerinin kanun kapsamında istisna tutulacağına ilişkin düzenleme büyük oranda KVKK'nın ilgili düzenlemesiyle benzerdir. Ancak gerçek kişiler bakımından yapılan bazı veri işleme faaliyetlerinin istisna kapsamında tutulan fiilleri farklılık göstermektedir. LGPD'ye göre gerçek kişilerce münhasıran özel ve ekonomik olmayan amaçlarla yapılan veri işleme faaliyetleri kanun kapsamının dışındadır (LGPD 2018: md. 4/1). Bu husus GDPR'da ise tamamen kişisel veya hane halkı faaliyetleri esnasında yapılan işleme faaliyetlerine ilişkin olarak düzenlenmiştir (GDPR 2016: 2/2). KVKK bakımından ise ilgili istisna gerçek kişinin "tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi" olarak ifade edilmiştir (KVKK 2016: 28/1-a). Bu noktada aynı evde yaşayan ancak ailenin ferdi olmayan kişilerin madde kapsamında olmaması, bu istisnanın fazlasıyla dar tutulmasına neden olmuştur. Ayrıca kişisel ifadesi yerine kanun koyucunun tamamen kendisiyle ilgili olma ifadesini tercih etmesi belirsizlik yarattığı dolayısıyla eleştirilmiştir (Bkz: Küzeci 2019: 329) LGPD'nin bu bakımdan getirdiği şartın yoruma açık olmakla birlikte belirsizlikten daha uzak olduğu kanaatindeyiz.

Yukarıda ifade edilen istisna hal dışında LGPD'de ifade edilen istisna halleri; gazetecilik ve sanatsal faaliyetler, akademik amaçlarla yapılan veri işleme faaliyeti, kamu güvenliği, ulusal savunma, ülkenin güvenliği, cezai soruşturma ve cezai infaz için yapılan veri işleme faaliyetleridir (LGPD 2018: md. 4/1). Özellikle bu madde kapsamında istisna öngörülen haller açısından kamu güvenliği, ulusal savunma, ülkenin güvenliği gibi haller kimi yazarlarca çok geniş kapsamlı bulunmuş, dolayısıyla bu istisna hallerinin insan haklarına zarar verebileceği ve mevzuat kapsamında öngörülen istisna hallerinin, egemenin kararına bağlı bir istisna haline yol açabileceği ihtimalinin bulunduğu ifade edilmiştir (Silva, Scherff ve Everton 2020: 14). Ancak bu hallerde veri işleme faaliyeti LGPD'nin 4. maddesi 2. paragrafına göre kendi mevzuatına tabi olarak yapılacak olup, bu madde kapsamında sadece veri işleme faaliyetinde istisna sebepleri düzenlenmiştir.

Kişisel Verilerin İşlenme Şartları

LGPD'nin 7. maddesinde veri işleme faaliyetinin hangi şartlarla yapılabileceği hükme alınmıştır. LGPD'de öngörülen veri işleme şartları; ilgili kişinin rızası halinde yapılan veri işleme faaliyeti, hukuki ve düzenleyici yükümlülüklerin yerine getirilmesi için yapılan işleme faaliyeti, kamu idaresi tarafından kamu düzeninin icrası için gerekli olarak belli şartlarda yapılan veri işleme faaliyeti, ilgili kişinin talebi halinde ilgili kişinin tarafı olduğu sözleşmenin icrası için gerekli olması halinde yapılması, araştırma kuruluşu tarafından yapılan çalışmanın mümkün olduğunca anonimleştirilerek iletilmesi faaliyeti, hakkın olağan icrası için adli ve idari süreçler adına yapılması, üçüncü kişi ya da verisi işlenen ilgili kişinin hayatının korunması veya fiziksel güvenliğinin sağlanması için yapılan işleme faaliyeti, sağlık kuruluşları ve sağlık çalışanları tarafından sağlığın korunmasına ilişkin yapılan veri işleme faaliyeti, veri sorumlusunun meşru menfaati ve son olarak kredinin korunması için yapılan işleme faaliyetleridir (LGPD 2018: md. 7/1). Bu noktada ne GDPR ne de KVKK'da öngörülmüş olan farklı veri işleme şartları öngörülmüştür. Özellikle kredinin korunmasının açık rıza alınmaksızın bir veri işleme şartı olarak yazılması dikkat çekicidir. Kredinin korunmasına ilişkin yapılan bu düzenleme Brezilya'daki bazı hukuki tartışmaların sonucudur (Perrone ve Strassberger: 2019, 90). Kredinin korunmasına ilişkin bu koşul Brezilya Hukuku'ndaki tüketici mevzuatı ve Finansal Kayıtlar Yasası adıyla bilinen mevzuatın (Financial Records Law 12.414 / 2011) LGPD'ye yansımalarıdır (Doneda ve Mendes 2019:296). 2016 yılında yapılan bir çalışmada bir kısmı sadece kredi skorlaması yapıldığı için olmak üzere kredi skorlamaları dolayısıyla Brezilya'da açılmış yaklaşık olarak 250.000 dava olduğu ifade edilmiştir (Doneda 2016: 154). Yüksek mahkeme kararlarına da konu olan bu konuda, yüksek mahkeme yalnızca kredi skorlamasının aleyhe olması durumunun tazminat gerektirmediği yönünde içtihat geliştirmiştir (Doneda 2016: 154). LGPD öncesi dönemde Finansal Kayıtlar Yasası ile önceki tüketici mevzuatından farklı olarak borç bilgisinin dışında müşterilerce yapılan ödeme bilgilerinin de

kayıt altına alınması, hangi ilkeler ışığında hangi amaçlarla bu kayıtların tutulabileceğine ilişkin detaylı düzenlemeler getirilmiştir (Doneda ve Mendes 2014: 9) Nihayetinde ise kredinin korunmasına ilişkin veri işlenmesi LGPD ile birlikte bir veri işleme koşulu olarak düzenlenerek geçmiş tartışmalar doğrultusunda özel bir istisna veri koruma mevzuatı bakımından da öngörülmüş ve açık rıza olmaksızın bu yönde kişisel verilerin işlenebileceği netleştirilmiştir. Dolayısıyla, kredinin korunmasına ilişkin özel bir veri işleme şartı konulması, Brezilya'nın GDPR ve KVKK'dan olmayan bir işleme şartını düzenlerken mevzuatın oluşumu sırasında kendi hukuki tecrübesinden nasıl yararlandığına iyi bir örnek oluşturmaktadır.

Özel Nitelikli Kişisel Veriler

LGPD'ye göre özel nitelikli türleri, GDPR'da belirtilen özel kategorideki kişisel veriler ve KVKK'da belirtilen özel nitelikli kişisel veriler türleriyle büyük oranda aynıdır. (LGPD 2018: md. 5/II). Özel nitelikli kişisel verilerin nasıl işleneceği ise LGPD'nin 11. maddesi kapsamında düzenlenmiştir. Madde bakımından dikkat çeken ilk husus, özel nitelikli kişisel verilerin açık rıza ile işlenmesi için, spesifik olarak ve özellikle vurgulayarak verilen açık rızanın, kanuni bir yükümlülük olarak getirilmesidir (LGPD 2018: md. 11/1). Kanun kapsamında böyle bir vurgu 7. madde bakımından getirilmemiştir (LGPD 2018: md. 7). GDPR bakımından ise özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi, diğer kişisel verilerin işlenmesinden farklı olarak "sarih" ya da "açık" (explicit) bir rızanın verilmesi şartına bağlanmıştır (GDPR 2016: md. 9/2-a). KVKK bakımından ise böyle bir ayırım yapılmamış olup özel nitelikli kişisel verilerin de bu kapsam dışında kalan kişisel verilerin de işlenmesi bakımından açık rıza ifadesi tercih edilmiştir (Dülger 2020: 222).

LGPD'de düzenlenen açık rıza alınmadan özel nitelikli veri işleme şartları ise; idari ve kanuni yükümlülüklerin yerine getirilmesi adına yapılan veri işleme faaliyeti, kamu idarelerince kamu düzeni adına belirli şartlar altında yapılan veri işleme faaliyeti, araştırma kuruluşu tarafından yapılan çalışmanın mümkün olduğunca anonim hale getirilerek iletilmesi faaliyeti, idari ve hukuki prosedürler bakımından hakların icrası kapsamında veri işleme faaliyeti, hayatın korunması ve fiziksel güvenliğin temini için yapılan veri işleme faaliyeti, sağlık kuruluşları tarafından sağlığın korunması bakımından yapılan veri işleme faaliyeti ve son olarak ilgili kişinin hak ve özgürlüklerine zarar vermeksizin dolandırıcılığın önlenmesi ve ilgili kişinin güvenliği adına elektronik sistemlerde kimlik saptama ve kaydın onaylanması için yapılan işleme faaliyetidir (LGPD 2018: md. 11/1).

LGPD, KVKK'ya kıyasla, özel nitelikli verilerin işlenmesi adına birçok istisna getirmektedir. Bizim mevzuatımızda özel nitelikli kişisel veriler, açık rızayla, diğer kanunlarda öngörülen hallerde ve sağlık ile cinsel hayat bakımından ise belirli veri işleme amaçlarıyla işlenebilmektedir (KVKK 2016: md. 6). Bu noktada özel nitelikli kişisel verilerin ve dolayısıyla özel hayatın gizliliğinin korunması ile pratik hayatın gereklilikleri arasında makul bir denge kurulması, özel hayatın gizliliği ve eşitlik ilkesinin korunması adına özel nitelikli verilerin işlenmesi bakımından hayati önemdedir.

LGPD bakımından ise istisnaların çok geniş tutulduğu pekâlâ söylenebilir. Örneğin, kimlik doğrulama ve onayı sağlamak adına ve dolandırıcılığın önlenmesi ve ilgili kişinin korunması için açık rıza alınmaksızın kişisel verilerin işlenmesi, istisnaların kapsamını oldukça genişletecek bir hükümdür. Bu hükümde öngörülen istisna parmak izi okutulmasıyla giriş çıkış denetimi yapılması, retina taraması yapılmasına benzer bir şekilde elektronik sistemler için kimlik doğrulaması bakımından getirilmiştir. Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun verdiği kararlar bakımından düşünülecek olursa, hükmün çok geniş kapsamlı düzenlendiği daha rahat anlaşılacaktır. Nitekim Kurul'un yerleşik içtihadına göre, sırf kimlik tespiti için biyometrik veri işlenmesi rıza dahilinde olsa bile KVKK'nın 4. maddesinde düzenlenen "işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma" ilkesine aykırılık teşkil edecektir (KVKK 2016: 4/2-ç). Bu doğrultuda bir spor salonunun müşterilerinin giriş ve çıkışlarının sağlanması için el okuma sistemi kurması (Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 2019/165, 2020/167), belediyenin

personel çıkışlarını denetlemek için parmak izi okuma sistemine geçmesi (Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 2020/915) ölçülülük ilkesine aykırı bulunmuştur. Haklar ancak ölçülü bir biçimde sınırlandırılabilirler. Ölçülülük ise elverişlilik, gereklilik ve orantılılık ilkelerinden oluşmakta olup bu ilkelerin yerine getirilmesi halinde sınırlamanın ölçülü olduğu var sayılır (Metin 2017: 7). Kimlik tespitinin başka bir şekilde yapılması imkânı olduğu sürece, biyometrik veri işlenerek yapılması gereklilik ilkesine aykırılık teşkil edecek niteliktedir. Sonuç olarak, özel nitelikli verilerin işlenmesi bakımından açık rızanın dışında çok fazla istisna öngörülmesi yerine, hak ve hakkın sınırlandırılması bakımından makul bir denge kurulması daha isabetli olacaktır.

Kişisel Verilerin Yurt İçinde veya Yurt Dışına Aktarılması

Bu bölümde Kişisel Verilerin yurt içinde diğer bir veri sorumlusuna aktarımının LGPD’de nasıl düzenlendiği ve yurt dışına veri transferinin LGPD kapsamında hangi hallerde mümkün olduğu incelenecektir.

Yurt içinde kişisel verilerin aktarımı: Bilindiği üzere KVKK’nın 8. maddesi kapsamında kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin düzenleme yer almaktadır. Bu kapsamda kişisel verilerin aktarılması, ilgili kişinin bu konuda rızasının alınması veya beşinci maddenin ikinci fıkrası ve özel nitelikli veriler bakımından ise altıncı maddenin üçüncü fıkrasına uygun olması halinde mümkündür (KVKK 2016: md. 8). LGPD kapsamında ise böyle bir hüküm öngörülmemiştir. Bunun sebebi, 5. madde kapsamında veri işlemenin tanımı yapılırken aktarım da bir veri işleme faaliyeti olarak öngörülmüş ve dolayısıyla kişisel verilerin aktarımına ilişkin olarak, 7. maddede sayılan kişisel verilerin işleme şartlarının bu madde kapsamında da uygulanmasının yolu açılmıştır, aynı husus özel nitelikli verilerin aktarımına ilişkin olarak 11. maddede sayılan veri işleme şartlarının uygulanması bakımından da geçerlidir (LGPD 2018: md. 5/X). Hatırlanacağı gibi, Brezilya Hukuku’nda kişisel verilerin rıza alınmadan işleme şartlarından birisi de mümkün olduğunca bilimsel çalışmanın anonim hale getirilerek iletilmesi faaliyetidir, veri işlenmesine ilişkin olarak açık rıza şartından istisna tutulan hükümlerden birisi doğrudan aktarıma ilişkindir. Sonuç olarak, KVKK’da öngörüldüğü gibi ayrıca bir veri aktarımı maddesi LGPD kapsamında öngörülmemiş olup, aktarıma ilişkin böyle bir maddenin bilhassa tutulmasının, şüpheye mahal vermemek adına daha isabetli olduğu söylenebilir.

Yurt dışına kişisel veri aktarımı: Yurt dışına veri transferi yapılması Kişisel Veriler Hukuku’nun temel başlıklarından birisidir. Özellikle dünya çapında faaliyet gösteren şirketlerin operasyonel süreçlerini çok farklı ülkelerde birlikte yürüttüğü düşünülürse çok büyük miktarda veri akışını, veri sorumlusunun kendi faaliyetlerinin işleyişi adına kaçınılmazdır.

Yurt dışına veri aktarımına ilişkin LGPD hükmü, belirli açılardan KVKK’da öngörülen hükümle benzerlik göstermektedir. LGPD’de öngörülen hükümde yurt dışına veri aktarımını hukuka uygun kılacak şartlar şöyledir: Bir ülkenin ya da uluslararası organizasyonun kişisel verilere ilişkin yeterli seviyede koruma sağlaması, böyle bir korumanın kabul edilmediği haller dışında, LGPD’de öngörülen prensipler, ilgili kişi hakları ve veri koruma rejimine ilişkin olarak sözleşme içeriğinde, bağlayıcı şirket kurallarında, düzenli yayınlanan sertifika ve işletme iş ahlakı kurallarında veri sorumlusunun güvence sağlaması ve göstermesi, uluslararası hukuki işbirliği için aktarımın gerekli olması, hayatın ve fiziksel bütünlüğün korunması için gerekli olması, veri koruma otoritesinin böyle bir transfere izin vermesi, kamu politikaları için veri aktarımının gerekli olması veya ilgili kişinin olay spesifikinde özellikle vurgulanmış bir şekilde rızasının alınmasıdır (LGPD 2018: md. 33/1). Öngörülen bu şartların dışında, 7. madde kapsamında kişisel verilerin işlenmesi için öngörülen bazı hukuka uygunluk şartlarına madde kapsamında yer verilip öngörülen hususların yerine getirilmesi adına gerekli olması halinde, kişisel veriler yurt dışına aktarılabilir. Bu haller şunlardır: Hukuki ve düzenleyici yükümlülüklerin yerine getirilmesi, ilgili kişinin talebi halinde ilgili kişinin tarafı olduğu sözleşmenin

icrası için gerekli olması ve hakların icrası adına idari ve adli süreçler kapsamında işlenen verilerdir (LGPD 2018: md. 33/1-IX.).

Bu noktada KVKK ile LGPD arasında yapılacak kıyaslamada göze çarpan ilk husus, LGPD'nin veri aktarımına ilişkin olarak öngörülen hukuka uygunluk sebeplerinin genişliğidir. KVKK'nın 9. maddesini hatırlayacak olursak, yurt dışına veri transferi için öngörülen şartlar; açık rızanın alınması, kişisel veriler ve özel nitelikli kişisel veriler bakımından açık rıza dışında hukuka uygun bir veri şartının olması halinde yabancı ülkede yeterli korumanın bulunması ya da yeterli korumanın veri sorumlusu tarafından taahhüt edilmesidir. Elbette yeterli korumanın bulunduğu ülkenin tespiti ile veri korumaya ilişkin yazılı taahhüdün onayı Kurul kararıyla mümkündür (KVKK 2016: md 9/1,2,3.). LGPD kapsamında yurt dışına veri aktarımının kişisel verilerin işlenmesine ilişkin maddelerle birlikte düşünülmesi halinde, şu husus göze çarpacaktır: Öngörülen aktarım şartlarından birisinin varlığı, yeterli korumanın sağlandığı ülke veya korumanın ayrıca taahhüt edilmesine gerek olmaksızın, yurt dışına veri transferi yapılması mümkündür. Bizim hukukumuzda böyle bir şart KVKK kapsamında öngörülmemiştir. Ayrıca Yurt dışına aktarıma ilişkin ayrıca hukuka uygunluk şartları ifade edilmemiş olup genel kişisel veri işleme şartlarına işaret edilmiştir. Son olarak iki mevzuat arasındaki diğer bir fark KVKK'da uluslararası kuruluşların yeterli korumayı sağladığına dair bir karar verilemeyip bunun ülkeler bakımından öngörülmesi iken, LGPD'de uluslararası kuruluşların da yeterli korumayı sağlaması ve veri transferinin bu şekilde gerçekleştirilebilmesidir. Bu açıdan Türk Hukuku'na göre uluslararası organizasyona yapılacak aktarımın, ayrıca özel bir husus öngörülmemiştir. Dolayısıyla aktarım yapılacak ülkenin yeterli korumayı sağladığına ilişkin bir karar verilmesi halinde bu kapsamda bir aktarım yapılabilecektir.

Takma Ad Kullanımı

Brezilya kendi veri koruma mevzuatında ayrıca takma ad kullanımına (pseudonymisation) da yer vermiştir. Buna göre takma ad kullanımı, verinin ek bir bilgi kullanılmadan doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili kişiyle ilişkilendirilemediği bir veri işleme yöntemidir (LGPD 2018: md. 13/4) Bu yöntemin kullanılması sonucu ilgili kişinin belirlenebilirliği devam etmektedir (Dülger 2020: 166). Dolayısıyla bu yöntem bir veri silme, anonimleştirme yahut imha etme yöntemi değil açıkça ifade edildiği üzere bir veri işleme yöntemidir. Anonimleştirilmeyle karıştırılma ihtimali bulunmakla birlikte, temel olarak takma ad kullanımının amacı, verinin ilgili kişiyle eşleştirilebilirliğini azaltmaya ilişkin olup, verilerin korunmasına ilişkin bir veri sorumlusunca alınabilecek teknik bir veri güvenliği tedbiridir (Working Party, 2014: 20).

KVKK'da takma ad kullanımı düzenlenmemiştir. Ancak böyle bir veri işleme faaliyetinin yapılması halinde, kişisel verinin değiştirilmesi, muhafaza edilmesi ve yeniden düzenlenmesinin de işleme faaliyeti sayılması sonucu, yapılan işlemin bir veri işleme faaliyeti olduğu açıktır (KVKK 2016: md. 3/1-e). Her ne kadar KVKK'da takma ad kullanımına ilişkin bir tanım yapılmasa da Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik'te ifade edilen bir tanım, takma ad kullanımıyla büyük oranda benzerlik göstermektedir. Kimliksizleştirme başlığı taşıyan bu tanım şöyledir: "Kişisel verilerin; kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiyle ilişkilendirilememesi için teknik ve idari tedbirlerin alınması şartıyla ve farklı bir ortamda muhafaza edilen diğer verilerle bir araya getirilmeksizin ilgili kişiyle ilişkilendirilemeyecek şekilde işlenmesi..." (Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik 2019: md. 4/1-I). Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun yayımladığı Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik kapsamında yapılan yine kimliksizleştirme başlıklı tanım yine büyük oranda takma ad kullanımına benzemektedir: "Müşteriye ilişkin verilerin; kimliği belirli veya belirlenebilir söz konusu gerçek/tüzel kişi müşteri ile ilişkilendirilememesi için teknik ve idari tedbirlerin alınması şartıyla ve farklı bir ortamda muhafaza edilen diğer verilerle bir araya getirilmeksizin ilgili müşteriyle ilişkilendirilemeyecek şekilde işlenmesi..." (Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik 2021: md.3/1-i). Her ne kadar iki maddenin de başlığı

“kimliksizleştirme” olsa da maddenin kapsamında ifade edilen husus GDPR kapsamında ifade edilen “takma ad kullanımı” ya da diğer ismiyle “pseudonymisation”dur (Dülger 2019: 3). Dolayısıyla LGPD ve GDPR kapsamında düzenlenmiş olan “pseudonymisation”, hukukumuzda KVKK’da değişiklik yapılarak değil, çeşitli yönetmelikler vasıtasıyla girmiştir. Özellikle sağlık sektörü gibi ana faaliyet konusu gereği özel nitelikli verilerin işlendiği veya bankacılık gibi çok fazla kişisel veri niteliğindeki müşteri sırrının işlendiği bir sektörde, ayrıca bir veri güvenliği tedbiri olarak kimliksizleştirme ya da takma ad kullanımına yer verilmesinin, Kişisel Veriler Hukuku’nun amaçları doğrultusunda, isabetli olduğu kanaatinde olduğumuz gibi aynı düzenleme kanun kapsamına alınarak, LGPD ve GDPR düzenlemelerinde olduğu gibi tüm veri sorumluları ve veri işleyenlerce bir veri güvenliği tedbiri olarak uygulanması da isabetli olabilecektir .

Çocuğun Kişisel Verilerinin İşlenmesi

Brezilya’nın yeni kişisel verileri koruma mevzuatında KVKK’dan farklı olarak düzenlenen diğer bir husus ise çocuk ve ergenlik çağındaki kişilerin kişisel verilerinin işlenmesidir. GDPR’da da çocukların verilerinin işlenmesi 8. maddede düzenlenmekle birlikte, içerik itibarıyla LGPD düzenlemesi farklı hususlar taşımaktadır. LGPD’nin 14. maddesine göre çocuk ve ergenlik çağındaki kişilerin verileri bu kişilerin üstün yararına göre işlenmelidir. Ayrıca çocuğun kişisel verilerinin işlenmesi için ebeveynlerinden en az birisi yahut vesayetinde buldukları kişinin işleme faaliyeti özelinde açık rızasının olması aranmaktadır. Çocuklar bakımından rıza alınmadan kişisel veri işlemenin tek şartı ise, ebeveynlerine yahut vasisine ulaşmak için bir sefer kullanılmak üzere ilgili veri depolanmadan yapılan veri işleme faaliyetidir. Ayrıca oyun ve internet uygulamaları ve benzeri faaliyetler kapsamında, faaliyet gereği kesin surette işlenmesi gereken veriler haricinde verilerin işlenmesinin, veri sorumlusu tarafından ilgili kişinin katılımına şart koşulamayacağı hüküm kapsamında ifade edilmiştir. Son olarak Veri işleme faaliyetine ilişkin olarak yapılacak aydınlatma yükümlülüğünün çocuğa hitap edecek şekilde olması adına daha sıkı şartlar getirilmiştir (LGPD 2018: md. 14).

Brezilya Hukuku’nda kişi; 12 yaşına kadar çocuk, 12 ve 18 yaşları arasındayken ise ergenlik çağında olarak addedilmektedir (Sacco, Souza ve Koller 2015: 819). Dolayısıyla bu maddede çocuklar için öngörülen hükümler 12 yaşın altındakilere, ergenlik çağındaki çocuklara ilişkin getirilmiş hükümler ise 12 ile 18 yaşları arasındaki kişilere uygulanacaktır. GDPR ise bir birlik hukuku olması da gözetilerek yazımı itibarıyla ilgili yaş şartlarını doğrudan kendi bünyesinde taşımaktadır. GDPR bakımından 16 yaşa kadar olan çocukların kanuni temsilcilerin rızasının alınması yoluyla verileri işlenebilecektir. Ancak birlik üyesi ülkelere bu yaş şartını 13 yaşa kadar düşürme imkânı getirilmiştir (GDPR 2016: md. 8/1).

Özellikle internet kullanıcısı kişilerin yaş oranının giderek düştüğü ve çocukların çevrimiçi oyun ve mobil uygulamalarla daha fazla ilgi gösterdiği hesaba katılırsa, böyle bir hükmün LGPD kapsamına alınması çocukların korunması bakımından oldukça isabetlidir. Çünkü çocukların henüz kendi verilerinin işlenmesine dair anlam ve sonuçları algılama noktasında bir yetişkinle aynı durumda olduğu düşünülemez. Aynı şekilde özellikle çocukların internet ortamında yaptığı paylaşımların ileride yaratacağı sonuçları öngörebilme ihtimali de çok daha zayıftır.

Çocukların kişisel verilerin işlenmesi sadece bir kişisel verileri işleme faaliyeti değil; aynı zamanda çocukların yaşlarının tespitinin sağlandığı bir aşama olarak kendi yaşlarına uygun içeriklere ulaşmasını temin eden bir süreçtir. Bu noktada kişisel verilerin hukuka uygun ve doğru bir şekilde işlenmesi (bu noktada özellikle Kişisel Verilerin Korunması Hukuku’nun temel ilkelerinden olan kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olması ilkesi hatırlatılmaya değer bir husustur), çocukların mahremiyet hakkının temin etmesi dışında aynı zamanda çocukları koruyucu bir işleve de sahip olacaktır. Çocukların kişisel verilerinin korunmasına ilişkin olarak bu noktanın biraz daha derinleştirilmesi kişisel verilerin korunmasıyla birlikte çocuğun korunmasının önemini daha iyi

anlaşılmasını sağlayabilir. Bu noktada Tiktok adlı uygulamaya 2021 yılında erişimin kısıtlanması dikkat çekici bir örnektir. İlgili uygulamada kişilerin kendilerini boğarak videolar çektikleri (“Blackout Challenge”) ve 10 yaşındaki bir kız çocuğunun ise bu şekilde bir video çekerken boynuna doladığı bornoz kemeri nedeniyle ölmesi sonrası İtalya’da ilgili uygulama büyük tepki toplamıştır (Ortahamamcılar 2021). İlgili olay üzerine İtalya Veri Koruma Otoritesi Garante Per La Protezione Dei Dati Personali (“GDPD”), acil tedbirlerin uygulanmasına karar vererek, Tiktok’un kişisel verileri işlemesine kısıtlama getirmiştir (GDPD 2021). Bu kısıtlamadan birkaç ay önce, GDPD, çocukların korunması adına çok zayıf önlemler alması ve bu sebeple çocukların yeterli bir şekilde korunmasının sağlanmaması, bir çocuğun yaşını değiştirerek uygulamaya erişebilmesi nedenleriyle Tiktok’un yeterli teknik ve idari tedbirleri almadığına karar vermiştir (GDPD 2020). Tiktok, nihayetinde yaş tespiti adına daha güçlü önlemler alacağını ve 13 yaşın altındaki kullanıcıların hesaplarına erişimin engelleneceğini duyurmuştur (Lomas 2021).

Özetlenecek olursa, kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak çocuklar bakımından özel hükümlerin ayrıca öngörülmesi, çocukların korunması bakımından çok büyük öneme sahip olup, kişisel verilerin korunması mevzuatında özellikle düzenlenmesi ciddi anlamda önemli bir husustur. Bu noktada çocukların için ayrı bir koruma öngörülmesi, Kişisel Veriler Hukuku’nun sadece mahremiyet hakkını değil, yaşam ve çocuk hakları gibi çok çeşitli haklara ilişkin doğrudan ve dolaylı olarak koruma sağlamasını göstermesi bakımından, temsil gücü yüksek bir örnektir.

İdari Yaptırımlar

LGPD’de idari yaptırımlar 52. madde kapsamında öngörülmüştür. LGPD’ye göre, GDPR’da olduğu gibi, veri sorumlusu yahut veri işleyen bakımından idari yaptırımlara hükmedilebilir (LGPD 2018: md 52/1). KVKK’da ise yalnızca veri sorumluları idari yaptırımlara muhatap olabilirken veri işleyenler bakımından cezalara ilişkin bir sorumluluk hükmü öngörülmemiştir (Çekin 2020: 225). GDPR bakımından da veri işleyen idari yaptırımlara muhatap olacağı kabul edilmiştir (European Data Protection Board 2021: 8). GDPR’da böyle bir düzenleme yapılması kimi yazarlarca, birlikte veri sorumlusu kavramının öneminin artması gibi günümüz teknolojisinde daha karmaşık veri işleme faaliyetlerinin gerçekleşmesi ve oluşacak muhtemel boşlukların önlenmesine yönelik adımlardan birisidir (Millard ve arkadaşları 2019: 218). Ayrıca bulut bilişim teknolojisi gibi teknolojilerin yaygın bir şekilde kullanılması ve bu hizmetleri sunan şirketlerin (veri işleyen) hizmet alan tarafa (veri sorumlusu) göre daha güçlü bir konumda bulunması diğer bir husustur (Blume 2013: 140). Bu durumun sonucu veri işleyen olarak bulut bilişim hizmeti veren şirketlerin genel olarak hem Kanun karşısında idari bir yaptırıma muhatap olmamasını hem de veri sorumlusuna istediği koşulları kabul ettirmesi riskini doğurmaktadır. Dolayısıyla veri işleyenin günümüzde kişisel verilerin işlenmesine ilişkin faaliyetlere katılımının yoğun artış göstermesi ve veri güvenliğinin sağlanması konusunda bakımından merkezi bir rolü olması dolayısıyla bu konuda gerekli özeni göstermesi adına caydırıcı düzenlemelerin olması diğer bir deyişle idari yaptırımlara tabi tutulabilmesi önem arz eden bir konudur.

LGPD’de düzenlenen İdari yaptırım rejimi KVKK’da düzenlenen idari yaptırımlardan farklıdır. Brezilya veri koruma mevzuatına tabi bir veri sorumlusu yahut veri işleyen bu kanuna aykırı bir eylemi olması halinde uyarı ve talimatlandırmaya muhatap olması öngörülen en hafif idari tedbirdir. Para cezaları bakımından ise iki farklı usul öngörülmüştür: Bunlardan birincisi kişinin vergileri dışarıda tutularak son mali yıl boyunca en fazla elli milyon Brezilyan Real’i olmak üzere Brezilya’da elde ettiği gelirlerin %2’sine kadar olacak şekilde verilen ceza iken, ikinci para cezası türü aynı usullere tabi olarak verilecek günlük para cezasıdır (LGPD 2018: md. 52/1-I, II). İdari para cezası dışında, ihlalle ilişkili olan kişisel veriler muhafaza altına alınıp erişim askıya alınabilir, ihlale ilişkin kişisel veriler silinebilir, altı aya kadar ihlal edilen verilere ilişkin veri tabanı operasyonları kısmi

olarak askıya alınabilir, veri işleme faaliyeti kısmi olarak yahut tamamen yasaklanabilir (LGPD 2018: md. 52/1- V, X, XI, XII, 13,853/2019 sayılı yasa değişikliği)

İlgili düzenleme ile GDPR arasında belirli farklar bulunmaktadır: GDPR kapsamında idari para cezasının azami öngörülen miktarının tespiti için, GDPR hükümlerini ihlal eden kişinin bir ülkede kazandığı gelire değil dünya çapında kazandığı gelire bakılmaktadır (Kateifides ve Bates 2019: 48). Ayrıca, GDPR kapsamında idari para cezalarının günlük uygulamasına dair bir husus yoktur. GDPR’da idari yaptırımın tutarı, bazı maddelere aykırılık halinde, yıllık gelirin %2’si ya da 10.000.000,00 Euro olarak saptanmış olup LGPD’den farklı olarak hangi tutar yüksek ise para cezasının azami miktarı o olacaktır (GDPR 2016: md 83/4). Ayrıca bazı maddelere aykırılık halinde azami sınır, yıllık gelirin %4’ü ya da 20.000.000,00 ‘dan hangisi daha yüksekse ona göre ceza verilir (GDPR 2016: md 83/5). GDPR’ın çeşitli hükümlerinin aynı ya da bağlantılı veri işleme faaliyetleri sırasında kasten yahut ihmalen birlikte ihlal edilmesi halinde bahsedilen son oran azami ceza miktarını tayin eder (GDPR 2016: md 83/3).

Tüm devletler kendi kişisel verileri koruma mevzuatlarında azami oranları ciddi anlamda yüksek cezalara yer vermiştir. Özellikle çok yoğun veri işleme faaliyetinde bulunan ve dünya genelinde çok yüksek gelirler elde eden şirketler için bu mevzuatlara uygunluğun sağlanması için cezaların caydırıcı olması gerekmektedir. Bu noktada, GDPR’ın ilgili hükmünde cezaların şirket gelirine oranla da üst sınırının belirlenebiliyor olması, cezaların caydırıcılığını arttıracak bir hükümdür. LGPD bakımından ise, her ne kadar cezalar şirket gelirine oranla yüzde üzerinden belirlense dahi azami olarak 50 milyon Brezilya Reali olacak şekilde kararlaştırılmıştır. LGPD’ye göre yukarıda anıldığı gibi, 50 milyon Brezilya Reali’ne kadar hesaplama şirket gelirlerinin %2’si üzerinden yapılacaktır. Bu özellikle düşük gelirli veri sorumluları için cezaların çok yüksek olmasının önüne geçebilecek bir hükümdür. GDPR kapsamında ise yıllık gelir hesabı üzerinden yapılacak hesaplama, düşük gelirli veri sorumluları bakımından azami miktarın altında çıkacağı için büyük oranda öngörülen diğer azami para cezası sınırı uygulanacaktır. Özet olarak, iki mevzuatın da hükmü veri sorumlusu ve veri işleyen kişinin geliri oranında cezalandırılmasını büyük oranda sağlamaktadır. KVKK kapsamında benzeri bir düzenlemenin yer almasının da caydırıcılığı artırıcı bir nitelikte olacağı kanaatindeyiz.

SONUÇ

Brezilya’da kabul edilen veri koruma mevzuatı LGPD Brezilya’da kişisel verilerin korunması bakımından önemli bir adımdır. Brezilya’da LGPD’nin uygulanmasına başlanmadan önceki dönemde çeşitli mevzuatlara yayılan kişisel verilere ilişkin koruma hükümleri böylelikle hem tek bir çatı altında toplanmış hem de kişisel veriler bakımından daha kapsamlı bir koruma sağlanmıştır.

LGPD, GDPR kapsamında düzenlenen birçok hükmü de Brezilya şartlarına uyarlayarak benimsemiştir. Bu noktada, yer bakımından yetki, kişisel verilerin işleme şartları, kişisel verilerin aktarılması, takma ad kullanımına yer verilmesi, çocukların kişisel verilerine ilişkin ayrı bir düzenlemeye yer verilmesi, örnek olarak verilebilir. Bir diğer husus ise idari yaptırımlardır. Bu noktada gelire göre cezalandırma yapılması ve bununla birlikte azami ceza miktarının tayin edilmiş olması LGPD’nin dikkat çekici hükümlerinden birisidir.

Sonuç olarak, Brezilya, tarihinde ilk defa bütünlüklü bir veri koruma mevzuatı yapmış ve diğer veri koruma mevzuatlarını dikkate almakla birlikte, kendi hukuk tecrübesinden yararlanarak özgün bir mevzuat ortaya koymuştur. KVKK ile birlikte değerlendirdiğimiz LGPD bu noktada GDPR ve KVKK’ya benzer düzenlemeler taşımakla birlikte, Brezilya Hukuku’nun kendi ve tecrübesi ve renklerini de içerisinde barındırmaktadır.

Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Hukuku bakımından Avrupa Birliği standartlarının hedeflendiği ve mevzuatın bu standartlarla uyumlu hale getirileceği ifade edilmiştir. LGPD bu noktada yer bakımından yetkiye ilişkin hükmüyle getirdiği daha kapsamlı koruma, cezaların belirlenmesi noktasında gelirler üzerinden hesaplama yapılabilmesi, veri sorumlusunun yanında veri işleyenin yaptırımlara muhatap olabilmesi, çocukların korunması gibi çeşitli konularda bir birlik mevzuatı olan GDPR hükümlerinin bir ülke mevzuatına intibak etmesi sürecine önemli bir örnek sunmakta ve bu geçiş sürecine ilişkin dikkate değer bir tecrübe sunmaktadır. Bu süreçte LGPD’de düzenlenen çeşitli hükümlerin Türkiye için bir örnek sağlayabileceği kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

Anderson, I. (2020). The threat of data misuse as an injury-in-fact: Establishing uniform framework for constitutional standing in the privacy era, *West Virginia Law Review*, 123(1), 263-290.

Article 29 Data Protection Working Party (2014), *Opinion 05/2014 on Anonymisation Techniques* https://ec.europa.eu/justice/article-9/documentation/opinionrecommendation/files/2014/wp216_en.pdf adresinden 25 Şubat tarihinde alınmıştır.

Black, K. ve Ramos, G. A. vd. (2020). Brazil’s Data Protection Law Will Be Effective After All, But Enforcement Provisions Delayed Until August 2021 *Lexology*, 28 Ağustos 2020, <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=e33b9384-752e-4788-b817-2722363b8e7a> adresinden 19 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.

Breithbart, P. (2019). The Impact of GDPR One Year On, *Network Security*, Volume 2019, Issue 7, July 2019, 11-13 DOI: 10.1016/S1353-4858(19)30084-4.

Cantarino, R. (2018). Protecting Data in Brazil – A Brain Without a Body, *Lexology*, 20 Ağustos 2018, <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=cc70e47b-b065-4537-b1ad-3445ab2d2161> adresinden 19 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.

Costa, L. (2012). Report: A Brief Analysis of Data Protection Law in Brazil, 28th Plenary meeting of the Consultative Committee of the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data [ETS No. 108] (T-PD), Council of Europe, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2087726 adresinden 20 Şubat tarihinde alınmıştır.

Çekin, M. S. (2020). *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.

Da Silva, M. V. V. ve Da Luz Scherf E. ve da Silva J. E. (2020), The Right to Data Protection Versus “Security”: Contradictions of the Rights-Discourse in the Brazilian General Personal Data Protection Act (LGPD), *Revista Direitos Culturais (Cultural Rights Review)*. Vol. 15. No. 36, 2-19, DOI: <https://doi.org/10.20912/rdc.v15i36.18>.

Daniel-Shores, R. (2019). Brazil’s DPA: It isn’t Over Until the Referee Whistles, *GDR*, <https://globaldatareview.com/data-privacy/brazils-dpa-it-isnt-over-until-referee-whistles> adresinden 18 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.

Data Guidance One Trust ve Baptista Luz Advogados (2019). Comparing Privacy Laws: LGPD vs GDPR, <https://ec.europa.eu/futurium/en/european-ai-alliance/comparing-privacy-laws-gdpr-v-lgpd> adresinden 18 Ocak 2021 tarihinde alınmıştır

De Souza, J. S. Abe, J. M., Lima L. A. ve de Souza N. A., (2020). The Brazilian Law on Personal Data Protection, *International Journal of Network Security & Its Applications (IJNSA)* Vol.12, No.6, November 2020, 15-25 DOI: 10.5121/ijnsa.2020.12602.

Doneda, D. (2016). *Law in Practice: Current Judicial and Administrative Issues of Consumer Data Protection in Brazil*, Board of Editors: Rainer Metz, Jörg Binding, Pan Haifeng, Coordinating Editor:

Florian Huber, *Consumer Data Protection in Brazil, China and Germany*, Göttingen: Göttingen University Press, 153-162.

Doneda, D., Ve Mendes L. S., (2019). A Profile of The New Brazilian General Data Protection Law, *Internet Governance And Regulations In Latin America: Analysis Of Infrastructure, Privacy, Cybersecurity And Technological Developments In Honor Of The Tenth Anniversary Of The South School On Internet Governance*, Rio de Janerio: FGV Direito Rio, 291-306.

Doneda, D. ve Mendes L. S. (2014). *Data Protection in Brazil Developments and Current Challenges*, Editors: Serge Gutwirth Ronald Leenes Paul De Hert, *New, Reloading Data Protection*, Dordrecht: Springer, 3-20, <https://doi.org/10.1007/978-94-007-7540-4>.

Dülger, M. V. (2018). *Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik'e İlişkin Değerlendirme*, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3792322 adresinden 25 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.

Dülger, M. V. (2020). *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, İstanbul: Hukuk Akademisi.

European Data Protection Board (2021). *Guidelines 07/2020 on the Concepts of Controller and Processor in the GDPR*, Version 2.0, Adopted on 07 July 2021, https://edpb.europa.eu/our-work/tools/our-documents/guidelines/guidelines-072020-concepts-controller-and-processor-gdpr_en adresinden 15 Aralık 2021 tarihinde alınmıştır.

Garante Per La Protezione Dei Dati Personali, (2021), <https://www.garanteprivacy.it/web/guest/home/docweb/-/docweb-display/docweb/9533424> adresinden 25 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.

Garante Per La Protezione Dei Dati Personali, (2020), <https://www.garanteprivacy.it/web/guest/home/docweb/-/docweb-display/docweb/9508923> adresinden 25 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.

Küzeci, E. (2019). *Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara: Turhan Kitabevi.

Lomas, N. (2021). *TikTok Will Recheck the Age of Every User in Italy After DPA Order*, TechCrunch, 3 Şubat 2021, <https://techcrunch.com/2021/02/03/tiktok-will-recheck-the-age-of-every-user-in-italy-after-dpa-order/> adresinden 20 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.

McGruer, J. (2020). *Emerging Privacy Legislation in The International Landscape: Strategy and Analysis For Compliance*. *Washington Journal of Law, Technology & Arts*, 15(2), 120-159

Millard, C. Kuner C., Cate F. H., Lynskey O., Loideain N. N., ve Svantesson D. J. B. (2019), *At this Rate Everyone Will Be a [Joint] Controller of Personal Data*, *International Data Privacy Law*, Vol. 9 No. 4, 217-219.

Mendes, L. S. (2019). Privacy and Personal Data, Internet Sectoral Overview, Number 2, June 2019, Year 11, 2-7.

Metin, Y. (2017). Temel Hakların Sınırlandırılması ve Ölçülülük: Ölçülülük İlkesi Evrensel Bir Anayasal İlke midir” SDÜHFD Cilt: 7, Sayı 1, 1-74.

Ortahamamcılar, B. (2021). İtalya, 10 Yaşındaki Bir Kızın Yaşamını Yitirmesi Sonrası Tiktok’a Kısıtlama Getirdi, Euronews, 23 Ocak 2021, , <https://tr.euronews.com/2021/01/23/italya-10-yasındaki-bir-k-z-n-yasam-n-yitirmesi-sonras-tiktok-a-k-s-tlama-getirdi> adresinden 11 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.

Paes, A. T. (2017). Privacy and Data Protection in Brazil, Journal of Law & Cyber Warfare, 5(2), 225-235.

Pallero, J. ve Tackett, C. (2018). “Brazil President Approves Data Protection Bill But Vetoes Key Accountability Measures”, AccessNow, <https://www.accessnow.org/brazil-president-approves-data-protection-bill-but-vetoes-key-accountability-measures/> adresinden 21 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.

Perrone, C. ve Strassberger, S. (2018). Privacy and Data Protection – From Europe to Brazil, Panor. Braz. Law Year 6 -Numbers 9 and 10, 82-100, DOI: <http://dx.doi.org/10.17768/pbl.y6.n9-10>.

Sacco, A. M., De Souza, A. P. L. ve Koller, S. H., (2015), Child and Adolescent Rights in Brazil, International Journal of Children’s Rights 23, 818-843 , DOI: 10.1163/157181811X611063.

Yılmaz, S. (2017). “İstisna Hali” Üzerinden Bir Egemenlik Kavramı Tartışması, TBB Dergisi 2017 (132), 383-409.

Wolfston J. (2017). The Expanding Scope of Human Rights in a Technological World—Using the Inter-American Court of Human Rights to Establish a Minimum Data Protection Standard across Latin America, The University of Miami Inter-American Law Review Vol. 48, No. 3, 188-232.

Türkiye Cumhuriyet Adalet Bakanlığı (2021). *İnsan Hakları Eylem Planı ve Uygulama Takvimi*, <https://rayp.adalet.gov.tr/resimler/1/dosya/insan-haklari-ep02-03-202115-14.pdf> adresinden 15 Aralık tarihinde alınmıştır.